

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Lerkkänen, Jukka

Title: Opinto-ohjaajakoulutuksen vaiheita

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © 2022 Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Lerkkänen, J. (2022). Opinto-ohjaajakoulutuksen vaiheita. In U. Mutka, & V. Turpeinen (Eds.), *Ompelualan opettajankoulutuksesta kansainväliseen kehittämistyöhön : Jyväskylän ammatillisen opettajankoulutuksen tarinallinen historia 1962–2012* (pp. 189-204). Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 312.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-649-1>

OPINTO-OHJAAJAKOULUTUKSEN VAIHEITA

Jukka Lerkkänen

Tänä päivänä ohjausalan ammattilaisten pätevyys on yksi viidestä Euroopan unionin jäsenmaiden hyväksymistä elinikäisen ohjauksen kansallisista laatukriteereistä. Suomessa perusopetuksessa ja toisella asteella toimivien ohjaajien kelpoisuudet on määritelty lainsäädännössä. Peruskoulu-uudistukseen liittynyt ohjausalan koulutus käynnistettiin maassamme jo 1970-luvulla. Lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajien koulutus käynnistettiin myöhemmin keskiasteen koulunuudistuksen yhteydessä 1980-luvulla. Uudistukseen liittyi myös pyrkimys eri ammattialojen koulutustason ja arvostuksen nostamiseen.²⁵⁵ Tässä artikkelissa käsitellään Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun opinto-ohjaajakoulutuksen vaiheita jaksottamalla ne koulutuksen syntyyn, teoreettiseen kehittymiseen ja kasvuun sekä kansainvälistymiseen. Artikkelin pohjautuu Annikki Mikkosen, Raimo Vuorisen ja James P. Sampsonin haastatteluihin ja minun muisteluihini.

YHTEINEN INTO ASIAN KEHITTÄMISEEN

Ammatillisen oppilaanohjaajakoulutuksen synty liittyi 1980-luvulla toteutettuun keskiasteen koulunuudistukseen. Ammatillinen koulutus jäsennettiin peruslinjoittain siten, että ensimmäisen kaikille yhteisen yleisjakson jälkeen hakeuduttiin joko koulu- tai opistoasteisille erikoistumislinjoille. Tavoitteena oli ammattikoulutuksen tason ja arvostuksen nostaminen. Ammatillisten opettajankoulutuslaitosten henkilöstö teki tiivistä yhteistyötä ammattikasvatushallituksen kanssa koulutusta ja opetussuunnitelmia uudistettaessa. Ammatillisen opinto-ohjauksen rooli uudistusprosessissa ei ollut itsestään selvä, kertoo Annikki Mikkonen koulutuksen alkuvaiheista. Hänen vastuullaan oli ammatillisen opinto-ohjaajakoulutuksen kotiutuminen Jyväskylään.

Ammattikasvatushallituksen suunnittelu- ja kehittämisosasto vastasi ammatillisen koulutuksen määrällisestä ja alueellisesta suunnittelusta. Tehtyjen kehittämisohjelmien pohjalta ohjattiin uudistuksen etenemistä. Marja Pakaste ammattikasvatushallituksesta sai ammatillisen opinto-ohjauksen suunnittelun ja ohjauksen tehtäväkseen. ”Sattumien summa johti yhteistyöhön Marjan kanssa. Opintoverkostojeni kautta tutustuin yliopettaja Jorma

²⁵⁵ Vuorinen, Raimo, (2020).

Ekolaan, jonka ehdotuksesta ja rehtori Matti Taalaksen hyväksymänä aloitin osa-aikatyön ammattikoulujen Jyväskylän opettajaopistossa keväällä 1979. Jyväskylän yliopistossa lukuvuonna 1979–1980 suorittamieni opinto-ohjaajan opintojen jälkeen ja peruskoulun oposijaisuutta kokeiltuani palasin keväällä 1981 takaisin opettajankoulutuksen pariin. Tuore opinto-ohjaajakoulutukseni lienee johtanut siihen, että ammattikasvatushallitus kutsui minut ammatillisten opettajankoulutusyksiköiden oppilaanohjaussuunnitelmatyöryhmän puheenjohtajaksi. Ammattikasvatushallituksen edustajana ryhmässä oli Marja Pakaste.”

Työryhmän laatiman suunnitelman mukaan oppilaanohjauksen tuli kuulua kaikkien ammatillisten opettajaopiskelijoiden opetussuunnitelmaan. Samalla nousi keskusteluun mahdollisuus erillisten oppilaanohjaajan tehtäviin nimettyjen opetustehtävän perustaminen. Oppilaanohjaus nähtiin paljon valintojen ohjausta laajempänä. Opinto-ohjauskoulutuksella haettiin lisää pedagogista osaamista opiskelijoiden positiiviseen kohtaamiseen, perinteisen oppipoikakisälli-mestari-ajatteluun perustuvan ammatillisen koulustradition muuttamiseen, työelämäosaamisen vahvistamiseen sekä oppimisvaikeuksien voittamiseen. Tietoisesti haluttiin eron myös joillakin aloilla ja oppilaitoksissa ilmenneestä oppilaiden epäasiallisesta kohtelusta.

Yhteinen suunnittelutyö ja merkittävän asiantuntijajoukon näkemysten kuuleminen pani vauhtia oppilaanohjauksen ideoiden ja tavoitteiden virittämiseksi koko kenttään. Marja Pakaste teki merkittävää työtä ammattikasvatushallituksessa. Osastopäällikkö Aulis Lintunen oli äärimmäisen tärkeä tukija. Asiat etenivät niin, että Marja Pakaste kävi ensin keskustelemassa Aulis Lintusen kanssa. Lintunen oli monta kertaa aluksi ehdotusta vastaan, sitten hän jäi miettimään, pyysi dokumentteja ja lisää perusteluita. Sen jälkeen hän kävi keskustelua ylijohtaja Reijo Virtasen kanssa ja usein asiat etenivät tavoitteiden mukaisesti. Marja oli siis sytyke ja hänellä oli vahva liekki. Ammattikasvatushallituksessa Tuija Stenbäck oli tavattoman hyvä apu, koska samalla kehitettiin ammatillista erityisopetusta.

Ensimmäisinä aloina keskiasteen koulu-uudistuksen kokeiluun siirtyivät hotelli- ja ravintola-, suurtalous-, sekä vaatetus- ja tekstiilialat. Näiden alojen opettajankoulutustehtävä kuului ammattikoulujen Jyväskylän opettajaopistolle. Se lienee yksi syy siihen, miksi Marja Pakaste otti yhteyttä nimenomaan Jyväskylään.

OPPILAANOHAJAKOULUTUKSEN RAKENTUMINEN

Ensimmäinen ammatillisten oppilaitosten oppilaanohjaajakoulutus toteutettiin Joensuun yliopiston ja ammattikasvatushallituksen yhteistyönä 1982–1983. Apulaisprofessori Pentti Maljojen merkittävä ohjauspanos näkyi tämän koulutuksen aikana ja yhteistyö jatkui myöhemminkin. Koulutuksen valmisteluryhmään kuului myös Annikki Mikkonen. Opetussuunnitelma noudatteli vuonna 1982 annettua suositusta lukion ja ammatillisten oppilaitosten opinto-ohjaajakoulutukseksi. Koulutuksen toteutus kuitenkin osoitti, että ammattikasvatushallituksen rooli ei ollut enää toteutusvaiheessa toimia opinto-ohjaajakoulutuksen kouluttajana tai suunnittelijana. Keskusteluun nousi oppilaanohjauksen täydennyskoulutussuunnittelijan tehtävän perustaminen.

Keväällä 1983 Marja Pakaste soitti Annikki Mikkoselle ja sanoi esittävänsä oppilaanohjauksen suunnittelijan tointa ammattikoulujen Jyväskylän opettajaopistoon ja kysyi Annikki Mikkosta siihen suunnittelijaksi. ”Tottakai mä sanoin, että lähden”, vastasi Annikki. Rehtori Matti Taalas ei alkuun ollut tästä innoissaan, mutta valtion kokonaan rahoittama tehtävä ja sen mahdolliset muut hyödyt saivat hänet suostumaan oppilaanohjauksen täydennyskoulutussuunnittelijan palkkaamiseen. Oppilaanohjaajakoulutusta koordinoitiin ammattikoulujen Jyväskylän opettajaopistosta käsin 31.7.1986 saakka lukuun ottamatta syksyä 1984. Silloin ammattikasvatushallituksen budjetointiin liittyvien seikkojen vuoksi rahoitus ohjattiin Vilho Hirven avustuksella Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskukseen, jossa myös täydennyskoulutussuunnittelija toimi kyseisen ajan.

Ammattikasvatushallitus hyväksyi oppilaanohjaajan kelpoisuuskooulutuksen syksyllä 1983. Koulutuksen laajuus oli 20 opintoviikkoa, josta 8 opintoviikkoa oli kurssimaista opiskelua ja 12 oman työn ohessa tapahtuvaa etäopiskelua. Koulutusjaksot olivat suurelta osin loma-aikoina. Koulutus jatkui ammattikasvatushallituksen ja yliopistojen yhteistyönä. Koulutuksen järjestäjät olivat Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen opinto-ohjaajien koulutuslinja ja täydennyskoulutuskeskus, Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen täydennyskoulutusyksikkö sekä Åbo Akademi, Pedagogiska Fakultetet Vaasassa. Kunkin korkeakoulun asiantuntijoita oli sekä paikallisessa järjestämistyössä että opetuksessa mukana. Samalla syntyi mittava asiantuntijaverkosto oppilaanohjaustoiminnan rakentumisen tueksi. Käytännössä osa kontaktijaksoista toteutettiin Jyväskylässä vuodesta 1984 alkaen.

Opiskelijavalintaa ei tehty, koska sen tekivät lähettävät ammatilliset oppilaitokset. ”Tällä oli toki puolensa. Saimme todella innokkaita opiskelijoita,

mutta myös niitä, jotka oli lähetetty oppilaanohjaajakoulutukseen, koska heillä oli vajausta työtehtävistä. Muistan kuitenkin, että vaikka henkilö olisi lähetetty koulutukseen vähän vastentahtoisesti, niin montaa räikeää tapausta en muista, että henkilö ei olisi ottanut tehtävänsä todesta. Hyvä porukka siitä muotoutui”, nauraa Annikki. ”Koulutusta ei ajateltu silloin niinkään kelpoisuusvaatimusten kautta, vaan paljon praktisemmin eli innostaa opettajat ottamaan uudenlaista vastuuta opiskelijoistaan ja koko oppilaitoksen toiminnasta”, jatkoi Annikki.

Koulutuksen ensisijainen kohdejoukko muodostui karkeasti ottaen peruslinjakokeilujen alkamisjärjestyksen mukaan. Ammattikoulun Jyväskylän opettajaopiston edustamat alat olivat kokeilun piirissä jo vuonna 1982. Kaupan ja hallinnon peruslinjan kokeilu alkoi vuonna 1983, maa- ja metsätalouselämyksen peruslinjan kokeilu vuonna 1984. Vuonna 1985 koulutukseen tulijat olivat ensisijaisesti koti- ja laitostalouselämyksen sekä käsi- ja taideteollisuusalan peruslinjojen oppilaanohjaajia. Ammattikoulujen oppilaanohjaajat olivat pääsääntöisesti koulutuksessa 1986–1987. Vuonna 1987 alkavaan koulutukseen otettiin sosiaali- ja terveysalan peruslinjojen ja teknillisten oppilaitosten oppilaanohjaajia. Ala- ja oppiainekeskeisen opettajakunnan koulutushaasteita lisäsivät osaltaan ammatillisten opettajien koulutustasoerot opistotutkinnosta eri asteisiin korkeakoulututkintoihin.

Useimmissa oppilaanohjaajakoulutusryhmissä oli mukana eri alojen opettajia. Näin opettajat joutuivat kohtaamaan ja saivat tartuntapintaa myös muihin aloihin. Vähän samanlainen prosessi oli alkanut jo ammatillisten opettajakoulutuslaitosten yhteisessä opetussuunnittelutyössä 1982. ”Näin jälkepäin ajatellen on ihan huimaa ajatella, millaisia oppimisprosesseja itse kukin meistä mukana olleista joutui tai pääsi kohtaamaan. Mukaan heittäytymisen into ja ammatillisen koulutuksen valtavien mahdollisuuksien näkeminen vei mukanaan.”

Tämä näkyi opintojen aikana mm. niissä omassa työyhteisössä tehdyissä toimenpiteissä ja muutoksissa, joita oppilaanohjaajakoulutuksessa olevat opettajat raportoivat etäopintojakson jälkeen meille muille. Oppilaanohjaajaksi opiskelleiden joukosta löytyi erinomaisia asiantuntijoita jatkamaan ja laajentamaan ohjausajattelua eri tavoin oman tehtäväkenttensä ulkopuolelle. Yksi keino oli kirjoittaminen.

VASTUU SIIRTYY AMMATTIKOULUJEN JYVÄSKYLÄN JA HÄMEENLINNAN OPETTAJAOPISTOILLE

Keskiasteen koulutuksen kehittämissuunnitelmassa III vuosille 1986–1988 siirrettiin oppilaanohjaajakoulutuksen vastuu kaikkien alojen osalta ammattikoulujen Hämeenlinnan ja Jyväskylän opettajaopistoihin. Näihin perustettiin

oppilaanohjauksen virat 1.8.1986 alkaen. Ensimmäiset koulutukset alkoivat kuitenkin jo loppuvuonna 1985.

”Hämeenlinnan ensimmäisen kurssin aloitusjakson olin pitämässä joulukuussa 1985. Se toteutettiin Tampereen yliopiston täydennyskoulutusyksikön Hämeenlinnan toimipisteessä. Kurssia toteuttamassa oli myös lehtori Anita Olkinuora samoin kuin ammattikasvatuksen professori Pekka Ruohotie. Vastaava aloitusryhmä käynnistyi myös Jyväskylässä”, kertoo Annikki Mikkonen.

Oppilaanohjaajakoulutuksen käynnistyminen ammattikoulujen Hämeenlinnan opettajaopistossa ajoittui merkittävään ammatillisen koulutuksen uudistusvaiheeseen vuosina 1986–1987. Annikki Mikkonen jatkoi työtä va. lehtorina Jyväskylässä ja Hämeenlinnassa tehtävään siirtyi Anita Olkinuora.

Opinto-ohjaajakoulutus vahvistettiin silloin 40:n opintoviikon pituisen opettajankoulutuksen jatkokoulutukseksi ja koulutuksen pituus kahdeksikymmeneksi opintoviikoksi. Samalla vuosien 1986–1988 opetussuunnitelmaan ja sen toteuttamistapoihin tehtiin muutoksia. Kurssijaksoja pidennettiin ja niitä konkretisoitiin. Ensimmäisinä vuosina osa koulutuksesta toteutettiin kesällä. Tavoitteena oli siirtää koulutus kokonaan työajalle, mutta tällä tavalla toimittiin vuoden 1988 loppuun saakka.

Vuoden 1986 loppuun mennessä ammatillisten oppilaitosten oppilaanohjaajakoulutuksen oli suorittanut 350 oppilaanohjaaja, mutta koulutustarve oli huomattavasti suurempi. Siitä syystä haku koulutuksen vapautui kaikille halukkaille osittain keväällä 1988 ja kokonaan keväällä 1989. Samalla myös koulutuksen omakustanteisuus lisääntyi.

IHANAA JA RANKKAA AIKAA

Annikki kuvasi vuoden 1987 alussa koulutuksen toteuttamista näin: ”Oppilaanohjaajakoulutus on myös kasvu- ja kehitysprosessin ohjausta. Opiskelussa pyrittiin prosessimaisuuteen ja kokonaisvaltaisuuteen kurssi- ja etäopiskeluvaiheiden aikana. Oppilaanohjaajaksi kouluttautuminen ei ollut vain tiettyjen tietoineksien hallintaa, vaan siihen tuli liittyä laajaa kokonaisnäkömyksen ja itsetuntemuksen avartumista”. Toki sisällölliset ja metodiset ratkaisut oli päätetty sekä koko opetussuunnitelman tasolla että toteutusvaiheissa.

”Uusien polkujen raivaaminen edellyttää kykyä ennakoida tulevaa ja nähdä mahdollisuuksia, rohkeutta ajatella asioita uusiksi, pettymysten sietoa ja verkostoitumistaitoja. Näitä ominaisuuksia tunnistin ja arvostin toimiessani Marja Pakasteen ja lukuisten oppilaanohjausammattilaisten kanssa.” Kerran ammattikasvatushallituksen käytävillä hänelle sutkautettiin: ”Nyt mä ymmär-

rän, miksi sinä tulet toimeen hankalien (!) ihmisten kanssa, katsos, kun sinäkään et tiedä paikkaasi. ” Annikki ei pitänyt sitä loukkauksena, päinvastoin.

Keskiasteen koulunuudistusvaihe jäi melko lyhyeksi varsinkin viimeisinä uudistukseen siirtyneillä aloilla, kun jo ammattikorkeakoulua ryhdyttiin suunnittelemaan. Myös opetushallituksen perustaminen näytti jonkin verran työntävän varsinkin toisen asteen ammatillista koulutusta sivurooliin. Voi miettiä, oliko keskiasteen uudistus tarpeellinen välivaihe vai olisiko yhteiskunnallisen muutoksen ja erityisesti työelämän näkökulmasta pitänyt ottaa rohkeampia askeleita jo 1980-luvulla.

Oppilaanohjaajakoulutuksen tehtävistä Annikki siirtyi äitiyslomalle vuoden 1987 alussa. Hänet valittiin Keski-Suomen kotitalousopettajaopiston yliopettajaksi syksyllä 1987 ja vuoden 1992 alusta oppilaitoksen rehtoriksi. Polku johti ammattikorkeakoulukokeilun suunnitteluun yhdessä Jyväskylän Hotelli- ja ravintolaoppilaitoksen, Jyväskylän kauppaoppilaitoksen ja Keski-Suomen ammattioppilaitoksen kanssa. Yhteistyö johti Palvelu-alojen ammattikorkeakoulun kokeiluluvan saamiseen vuonna 1991 ja siitä myöhemmin Jyväskylän ammattikorkeakouluun. Annikki jäi monien ansiokaiden työvuosien jälkeen eläkkeelle Jyväskylän ammattikorkeakoulun vararehtorin tehtävästä.

TEOREETTISEN KEHITYKSEN VUODET ALKAVAT

Keskiasteen uudistuksen toimeenpano leimasi edelleen tehtävää, kun Raimo Vuorinen siirtyi kouluttajaksi opettajaopistoon vuonna 1987. Hänen taustansa oli yleiskoulun puolella, lisäksi hänellä oli opinto-ohjaajakoulutus Jyväskylän yliopistosta ja vastuutehtävät Jyväskylän kaupungin kesäsiirtolatoiminnassa. Kesäsiirtolatoiminnasta syntyi Raimolle valmiutta uudenlaisiin pedagogisiin ratkaisuihin ja opintososiaalisen tuen näkemystä opinto-ohjaaja-koulutukseen sisältöihin ja toteutukseen.

Raimon yksitoista vuotta kestäneet vuodet ammatillisessa opettajankoulutuksessa olivat pioneerityön aikaa. Annikki Mikkonen oli tehnyt valtavan pohjatyön opinto-ohjaajien koulutusta suunnitellessaan ja toteutusmallia kehittäessään. Kaikki tehty työ oli erittäin hyvin dokumentoitua. Opinto-ohjauksen asema ei ollut kuitenkaan keskiasteen uudistuksessa vakiintunut, vaan se oli jatkuvan arvioinnin aikaa. Etu, jota hyödynnettiin, oli, että samaan aikaan ammattikoulujen opettajaopistossa toteutettiin sekä opinto-ohjaajien peruskoulutusta että täydennyskoulutusta. Niin saatiin kentältä jatkuvasti tietoa, mikä keskiasteen uudistuksessa oli toimivaa ja mitä tuli kehittää. Siksi opinto-ohjaajakoulutuksen opetussuunnitelma eli aika paljon alkuvuosina.

”Kyllä se aluksi hirvitti. Tulin yleiskoulun puolelta. Minulla ei ollut ammatillisen koulutuksen kokemusta, ja kaikki opiskelijat olivat minua kymmenen vuotta vanhempia”, kertoo Raimo, ”Ajattelin, että he tuovat ryhmään ammatillisen koulutuksen kokemuksen, ja minä tuon ohjauksen osaamisen. Siitä muodostui toimiva paletti, jonka avulla alusta alkaen samalla kehitettiin opinto-ohjaajakoulutusta paremmin vastaamaan kentän tarpeita.”

TÄYDENNYSKOULUTUS KEHITTI OPETUSSUUNNITELMAA

Kehittävä työote oli tyypillistä näille vuosille. Opettajaopistossa valinnut opetussuunnitteluajattelu lähti liikkeelle henkilökohtaisista opintosuunnitelmista, toimintakontekstin sekä pedagogisen ja ammatillisen osaamisen tunnistamisesta, sekä siitä miten tämä käännetään ohjaukselliseksi osaamiseksi. Vuorinen sanoo, että tämä opetussuunnitelma-ajattelu opetti häntä lukemaan koulutus- ja työvoimapolitiittisia signaaleja ja paremmin ennakoimaan tulossa olevia muutostarpeita ohjaustyössä ja ohjaajien koulutuksessa. Tämä oli käytännössäkin mahdollista, kun silloinen ammattikasvatushallitus rahoitti keskitetysti temaattista täydennyskoulutusta opinto-ohjaajakoulutuksen jatkumona.

1990-luvun taitteessa täydennyskoulutusta käynnistettiin myös alueellisissa ryhmissä ja oppilaitoskohtaisina hankkeina. Sen sijaan, että opiskelijat olisivat tulleet Jyväskylään, kouluttajat alkoivat kiertää maakuntia ja oppilaitoksia. Itse asiassa nämä käynnit oppilaitoksissa ja keskustelut oppilaanohjaajien alueellisissa ryhmissä olivat merkittäviä avauksia alan koulutuksen päivittämiselle: ”Usein oppilaitoksiin lähdettiin työpareina varhain aamulla, ja paluumatkalla ensimmäisen sadan kilometrin aikana autossa käytiin läpi keskeisimmät havainnot heti tuoreeltaan. Kerran esimerkiksi menomatkalla Harri Keurulainen kertoi keskustelewansa perillä osallistujien kanssa kehittävästä arvioinnista. Paluumatkalla totesin, että puhuessani ohjauksesta, olemme hyvin lähellä samaa teemaa, mutta käytämme samasta ilmiöstä vain eri käsitteitä. Tässä konkretisoituikin se, että ohjaus on toisaalta itsenäinen toimintakokonaisuus, mutta samalla sillä on liittymispintoja muihin oppilaitoksen toimintoihin”.

Parityöskentelynä toteutettu täydennyskoulutus mahdollisti myös tutkimusyhteistyön kollegojen kesken. ”Esimerkiksi Seija Nykäsen kanssa teimme ensin yhteisen gradun, jossa hyödynsimme kehittävää työntutkimusta ja opettajaopiston pedagogista lähestymistapaa. Toteutimme gradun pohjalta Lapin läänissä täydennyskoulutuksen, jossa testasimme systeemistä lähestymistapaa ohjaukseen. Havaitsimme, että ohjaus ei olekaan yksilökysymys, vaan se on myös systeeminen kokonaisuus osana oppilaitoksen strategista toimintaa. Yhdistimme laadullista arviointia, toimintatutkimusta ja täydennyskoulutusta.

Saimme selville ohjauksen solmukohtia ja rakensimme sitten niihin toimivia ratkaisuja työssä olevien oppilaanohjaajien kanssa”, kertoo Vuorinen.

Tämä täydennyskoulutusmuoto rohkaisi tarkastelemaan systemaattisemmin myös oppilashuoltoryhmien toimintaa, asuntolanhoitajien työtä, kansanopistojen ohjausta sekä oppilaanohjaajien ja erityisopettajien yhteistyötä ammatillisissa oppilaitoksissa. 1990-luvun alkupuolella yhteisen orientaatiojakson lisäksi muutama oppilashuollon yhteisiin kysymyksiin liittyvä lähijakso toteutettiin yhdessä erityisopettajien ja ohjauksen koulutusohjelmien opiskelijoiden kanssa.

KOULUTUSYHTEISTYÖ JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON KANSSA

Tällä tavoin kehittyneitä opetussuunnitelmaa pilotoitiin myöhemmin 1990-luvun puolivälissä ammatillisen opettajakorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston yhteisessä 40:n opintoviikon pituisessa monimuotoisessa opinto-ohjaajakoulutuksessa. Sitä edeltävä havainto oli, että erilliset koulutukset peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten opinto-ohjaajille ylläpitivät erillisiä ohjaukskäytäntöjä. Kuitenkin toisen asteen koulutuksen uudistuksen myötä yhteiskunnalliset velvoitteet oppilaitosten väliselle laajemmalle yhteistyölle olivat selkeät. Siksi opettajakorkeakoulu teki aloitteen Jyväskylän yliopistolle yhteisesti toteutettavasta opinto-ohjaajien koulutuksesta. Aiempi yhteistyö oli koostunut ensisijaisesti vuosittaisista kouluttajavierailuista puolin ja toisin. Opetusministeriö antoi tälle yhteiselle kokeilulle siunauksensa kaneetilla: ”Kunhan tästä ei koidu ylimääräisiä kuluja.” Pilotilla oli valtakunnallista vaikuttavuutta, sillä 1998 opettajien kelpoisuusasetusta muutettiin siten, että opinto-ohjaajilla on nyt samat kelpoisuusvaatimukset kaikilla koulutustasoilla.

Edellytys ohjauksen tutkivan työotteen läpimurroille oli vahva verkostotyö ja yhteistyö viranomaisten kanssa. Silloinen rahoitusmalli mahdollisti erilaisen kehittämisprojektien tekemisen. Tältä pohjalta syntyi muun muassa ”Ammattikorkeakoulujen avoimet oppimisympäristöt”- projekti, jossa oli mukana kaikki 65 ammattikorkeakouluyksikköä testaamassa, mitä ohjaus on uudessa amk-koulutusmuodossa. Toinen laaja valtakunnallinen avaus perusopetuksen ja lukion ohjauksen kehittämiseen oli ”Nuorten avoimet koulutusmahdollisuudet” -hanke, jossa 200 oppilaitosta pilotoi vuosina 1995–1996 silloisten opetussuunnitelmien perusteiden käyttöönottoa alueellisessa kontekstissa. Tällainen uudentyypinen tulosohjattu rahoitus tuotti myös keskustelua ammatillisen opettajakorkeakoulun sisällä, koska läpinäkyvä ja reaaliaikainen projektikohtainen rahoituksen seuranta ei vielä ollut vakiintunutta käytäntöä. ”Siinä potkittiin sitten aisoja puolin jos toisin”, naurahtaa Vuorinen.

SYSTEEMISEN AJATTELUN KEHITTYMINEN

Ohjauksen systeemisen ajattelun mallin kehittäminen on ollut yksi Vuorisen keskeinen teko ohjaukselle. Ohjaus ei ole vain yksittäinen interventio tai yksittäisen ammattilaisen toimenkuva, vaan laajempi ilmiö eri tieteen- ja hallinnonalojen liittymispinnoilla. Tämän kokonaishahmon sanoittaminen vei lähes 15 vuotta. Mallin lähtökohtana oli kysymys: ”Mitä tulosta eri tahot odottavat ohjaukselta, ja mikä on ohjauksen kohde?” Moni näki, että ohjauksen kohteena eli objektina oli opiskelija. Kun samanaikaisesti nousivat näkemykset, jotka korostivat opiskelijan autonomiaa, opiskelijan asema vain ”ohjattavana” objektina tuli loogisesti mahdottomaksi. Jos opiskelijan autonomia hyväksytään ohjauksen lähtökohdaksi, siitä seuraa, että ohjauksen kohteena on tavoitteellinen prosessi, jota toimijat käyvät yhdessä ohjaajan kanssa.

Myöhemmin systeeminen ajattelu konkretisoitui ammattikorkeakoulujen ohjauksen kehittämisprojektissa Ari Tarkiaisen ja Esko Lehtisen kanssa. Tuossa projektissa ohjaukselliset kysymykset näyttäytyivät osana opiskelijoiden opintopolkua prosessinomaisena jatkumona. Koulutuksen ja ohjauspalvelujen järjestäjän näkökulmasta opintopolun jatkumo alkaa hakeutumista oppilaitokseen ja päättyy siirtymiseen työelämään tai muihin opintoihin. Opiskelijoiden yksilöllisten kysymysten lisäksi kuhunkin vaiheeseen on tunnistettavissa oppilaitosten vuosikelloon sijoitettavissa olevia yleisiä ohjauksen tavoitteita, sisältöjä ja toimijoita. Näin pystytään määrittelemään esimerkiksi se, mitä periaate ”kaikki oppilaitoksessa ohjaavat” käytännön toimina tarkoittaa.

Systeeminen ajattelu laajeni ammattikorkeakouluissa ohjaukseen ja alueen elinkeinoelämän kehittämisen yhteyksien tarkasteluun. Tätä ajattelua Vuorinen avasi lisensiaatin työssään 1998. Systeeminen ajattelu täsmentyi edelleen yhteistyössä Helena Kasurisen kanssa. Näkökulma laajeni oppilaitosajattelusta kohti ohjauksen järjestämistä alueella ja sen toteuttamista monialaisena verkostona. Näin ohjauksen käsitys laajeni opiskelijatasolta (mikro) kohti systeemistä järjestämistä (makro, meso). Keskustelu siirtyi opiskelijalle näkyvistä ohjauksen front-office palveluista käsittämään myös taustalla olevat toimintaedellytykset, ml. hallinnolliset päätökset ja palveluratkaisut eli back-office toiminnan. Näin syntyvät ohjauksen järjestelyt. Jotta tämä saatiin vietyä käytäntöön, systeemiseen ajatteluun liitettiin strategisen oppimisen malli eli tilanearvio. Tilanearvion perusteella voitiin rakentaa ohjauksen strategia, visio ja toteuttamisen askeleet. Systeemisen mallin ajattelua on sittemmin käytetty opinto-ohjaajakoulutuksen opetussuunnitelmissa ja useilla alue-/oppilaitostason ohjaussuunnitelmissa.

OHJAUS TIETOYHTEISKUNNASSA

Yksi työn ulottuvuus, joka on kehittynyt voimakkaasti, on ollut tietotekniikan hyödyntäminen ohjauksessa ja sen kehittämisessä. Ensimmäisen kerran tietotekniikka tuli kuvioon mukaan jo syksyllä 1987, kun Raimo Vuorinen kysyi uutena työntekijänä koulutuksen materiaaleja. Sihteerinä toiminut Heljä Sepelvirta ei osoittanut mappeja, vaan ojensi Raimolle ”Ierpun”. Raimo kysyi silloin: ”Mikä tämä on?” Heljä opasti sitten, miten tietokone käynnistetään, Ierppu asetetaan koneeseen ja miten TEKO-ohjelma avataan. Samalla paljastui, että Annikki Mikkonen oli jo tuolloin jättänyt kaiken materiaalin digitaalisessa muodossa tulevien kouluttajien hyödynnettäväksi ja parannettavaksi.

Yksi kehitysaskel tekniikan hyödyntämisessä oli kehittämisprojekteissa kerättävän datan hallinnointi. Aluksi se tapahtui Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitoksella Pentti Nikkasen kehittämällä vastaajaohjelmalla, jolla ”korppuun” saatiin ladattua digitaalinen kysely. Sitten korppuja kopioitiin ja lähetettiin postitse projektissa mukana oleviin 400 oppilaitokseen. Kun posti palautti vastaukset korpuilla, ne avattiin Excelissä. Lopuksi vastaukset analysoitiin FileMakerPro-ohjelmalla. Monta kertaa korppujen mukana tuli myös viruksia, joiden tutkimisesta ja tietoturvan kehittämisestä teknologian opetuskäytön veturit Vesa Vuorimaa ja Esa Myöhänen olivat erityisen kiinnostuneita. Kun Jyväskylän ammattikorkeakoulu myöhemmin oli yksi internetin käyttöönoton pilotoijia, todettiin heti mihin sitä olisi voinut käyttää ja että ”olisipa internet-pohjaiset lomakkeet olleet käytössä jo tuon projektin aikana”.

1990-luvulla oppilaitokset alkoivat kehittää ensimmäisiä verkkosivujaan hyvin erilaisista lähtökohdista. Ohjauksen koulutuksessa huomattiin hyvin nopeasti kotisivujen merkitys ohjauksessa. Yhdenmukaistamista tarvittiin, jotta kotisivujen tarjoamaa informaatiota voitiin hyödyntää kansallisen ja kansainvälisen koulutustiedon rakentamisessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun aktiivisuus asiassa johti edelleen kansainväliseen yhteistyöhön. Vuonna 1996 syntyi Dublinissa yhteys Florida State Universityssä työskennelleeseen James P. Sampsoniin ja siihen, miten tietotekniikkaa voitiin tutkimustietoon perustuen hyödyntää ohjauksessa. Tästä tematiikasta syntyi vähitellen Vuorisen väitöskirja vuonna 2006.

KOHTI KANSAINVÄLISYYTTÄ

Kansainvälisyys on ollut Vuoriselle aina läheinen asia. Hän teki jo ensimmäisissä kansainvälisissä kontakteissaan havainnon, että samat ohjauksen kysymykset, joita Suomessa työstiin, olivat ajankohtaisia myös kansainvälisesti.

Kun Suomi oli liittymässä EU:hun, niin silloin Vuorinen kävi läpi huolellisesti eurooppalaisen vertailututkimuksen (1994) ohjauksen tilasta. Yksi raportin kirjoittajista oli Tony Watts, joka kutsuttiin Jyväskylään puhumaan. Tuossa yhteydessä käynnistettiin myös ohjauksen kehittäminen yhdessä suomalaisten ja englantilaisten ammattikorkeakoulujen ("new universities") kanssa.

Kun Suomi liittyi EU:hun 1995, syntyi tarve osallistua ohjauksen eurooppalaisten resurssikeskusten, nykyisen Euroguidancen työskentelyyn. Verkoston kansalliseksi kotipesäksi Suomessa valittiin CIMO eli Kansainvälisen henkilöväyhdön keskus. Resurssikeskuksen silloinen johtaja Pirjo Aalto halusi ensimmäisiin kokouksiin mukaan myös kansallisen ohjauskontekstin asiantuntijakumppanin. Sillä tavoin Vuorisen tie vei Suomen edustajaksi eurooppalaisiin verkostoihin, ja tämä johti kohti tulevia kansainvälisiä tehtäviä.

Vuorinen kutsuttiin Euroopan Komission elinikäisen ohjauksen asiantuntijaryhmään ja hän siirtyi Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitokselle. Siellä hän on jatkanut uraansa monissa merkittävässä opinto-ohjauksen kehittämiseen liittyvissä kansainvälisissä tehtävissä ja yhteistyöverkostoissa. Vuorinen on toiminut IAEVG:n varapresidenttinä, ICDPP:n puheenjohtajana, apulaisprofessorina Islannin yliopistossa ja vierailvana professorina Maltan yliopistossa sekä tutkijana Florida State Universityssä. Ohjauksen kysymyksiin liittyvää konsultaatio- tai kehittämistyötä Vuorinen on tehnyt yli 50 eri maassa.

OPINTO-OHJAAJAKOULUTUKSEN KASVUN VUODET

Jukka Lerkkanen ohjaa opinto-ohjaaja-opiskelijoita. Kuvaaja tuntematon. Jukka Lerkkasen yksityisarkisto.

Tulin Raimo Vuorisen työpariksi opinto-ohjaajakoulutukseen syksyllä 1996. Raimolla oli jo silloin paljon hanketyötä ja se satoi hänen työpanoksensa. Minun tehtäväkseni tuli toimia opettajana Jyväskylän yliopiston kanssa yhteistyössä silloin käynnistyneessä ja pilotoitavassa 40 opintoviikon opinto-ohjaajakoulutuksessa. Koulutuksen opetussuunnitelma rakentui aikaisemmin

tehtyihin havaintoihin, että ohjauksen kysymykset olivat varsin samanlaisia riippumatta oppilaitosorganisaatiosta. Toinen pääajatus oli kouluttaa opinto-ohjaajia keskinäiseen yhteistyöhön yli oppilaitosrajojen. Tavoitteenamme oli kasvattaa yhteistyön ammattilaisia. Kolmanneksi oli selvää, että yhteistyö Jyväskylän yliopiston kanssa lisäsi koulutuksemme tutkimusperustaisuutta.

KASVUN EDELLYTYKSET

Yhteistyökoulutus pohjautui opinto-ohjaajien kelpoisuusasetuksen muutokseen. Se määritteli samanlaisen opinto-ohjaajan kelpoisuusvaatimuksen kaikille oppilaitostasoille. Ratkaisu oli ammatilliselle opettajakorkeakoululle hyvin suotuisa, sillä Jyväskylän ja Joensuun yliopistojen opinto-ohjaajakoulutuksiin oli ollut vuosittain erittäin runsaasti hakijoita. Kuitenkaan niiden kyky vastata kysyntään oli ollut rajallinen. Yhdistämällä Jyväskylässä yliopiston ja opettajakorkeakoulun voimavarat saatiin luotua hyvin vetovoimainen koulutus. Näin purettiin hakijasumaa ja osaltaan helpotettiin oppilaitoskentällä vallinnutta koulutettujen opinto-ohjaajien vajetta. Opetusministeriö suhtautui pilottiimme myönteisesti ja pystyimme näyttöön perustuen kasvattamaan opiskelijoiden sisäänottoa vähitellen.

Ilmapiiri yhteiskoulutuksissa oli hyvin innostunut. Erityisesti opiskelijat kokivat yhteisen koulutuksen erittäin positiivisena. He kokivat oppivansa paljon myös toisiltaan. Samalla he muodostivat ammatillisia verkostoja, jotka toimivat heidän työssään myös koulutuksen jälkeen. Me kouluttajat ja tukipalvelujen tuottajat muodostimme tiiviin tiimin, jossa yhteisesti suunnittelimme toteuttamista. Lähijaksomme päättyi tavallisesti perjantaina siihen, että kävimme läpi opiskelijoilta saamamme palautteet ja käynnistimme seuraavan lähijakson valmistelut.

Tiimissä Marjatta Lairio ja Matti Partanen edustivat kokemusta. Sauli Puukari ja minä edustimme ”nuoria” kouluttajia, jotka olivat rohkeita uuden kokeiluun. Voisin sanoa, että vuosikursseilla yhdistyivät molempien korkeakoulujen koulutusten parhaat puolet. Opettajakorkeakoulusta siirtyi innovatiivinen opetussuunnitelma-ajattelu ja opiskelijoiden osallisuus koulutuksen kehittämisessä ja Jyväskylän yliopistolta ohjauksen tutkimus sekä sen akateemisen yhteisön huippuasiantuntijat vierailevina luennoijina. Toki kuulin myös varoittelijoiden ääniä, jotka sanoivat, että tällä tavoin Jyväskylän yliopisto kaappaa ammatillisen opinto-ohjaajakoulutuksen itselleen. Kuitenkaan näin ei käynyt, vaan koulutuksesta muodostui kansallisesti mielenkiintoinen kokeilu, jolla on kirkas yhteys siihen, millä tavoin nykyisin opinto-ohjaajakoulutusta maassamme toteutetaan.

EIKÄ SIINÄ VIELÄ KAIKKI...

Opiskelijamäärän sisäänoton vuosittainen kasvu paransi opinto-ohjaajakoulutuksen taloudellista pohjaa. Kuitenkaan toimintamme ei rakentunut vain opinto-ohjaajien peruskoulutuksen varaan, vaan työhömmme kuuluivat edelleen täydennyskoulutus ja hanketyö.

Ajattelen, että täydennyskoulutus oli se osa työstäni, jossa kouluttajan ammattitaitoni kehittyi eniten. Oli vaativaa ja antoisaa perehtyä kuhunkin erilliseen koulutuskokonaisuuteen ja kohdejoukkoon, mutta samalla oppi kohtaamaan erilaisia organisaatioita ja toimijoita heidän arjen kysymyksissään. Näiden vuosien aikana opinto-ohjaajakoulutus siirtyi ammatillisen opettajakorkeakoulun organisaatiossa täydennyskoulutusyksiköstä peruskoulutukseen. Täydennyskoulutus fokusoitui enemmän vastaamaan Opetushallituksen vuosittaisiin täydennyskoulutushankkeisiin.

Hanketyö eriytyi omaksi kasvavaksi kokonaisuudeksi opettajakorkeakoulussa. Siitä muodostui kolmas elementti ohjausalan työhömmä. Erityinen yksittäinen muisto on WorldSkills2005 – ammattitaitokilpailut Helsingissä. Sinne kehitimme opo-opiskelijaryhmämme sekä SkillsFinlandin sekä opettajakoulutuspäällikkö Ritva Sopasen kanssa Opintopolut. Opintopolut olivat yhden opo-opiskelijaryhmän koulutukseen liittynyt kehittämishanke. Sen tavoitteena oli jäsentää yli tuhannen koululaisryhmän vierailua tapahtumassa ja kytkeä se osaksi oppilaiden koulutus- ja uravalintaprosessia. Siihen liittyivät tehtävät ennen tapahtumaa, vierailu tapahtumassa ja tehtävät tapahtuman jälkeen. Koko opokurssi, silloin 60 henkilöä kouluttajineen, oli viikon Helsingissä tapahtumassa töissä. Konsepti oli menestys. Sen jälkeen Opintopolut jalkautettiin malliksi, millä tavoin on perusopetuksen ja Taitaja-kilpailujen organisaatiot tehneet vuosittain yhteistyötä.

Ohjausalan hanketoiminnan kirkkaimpana kruununa oli ammatillisen opettajakorkeakoulun koordinoima OpinOvi-hanke vuosina 2008–2014. OpinOvi-hankkeen tavoitteena oli kehittää aikuisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja verkostomaisesti. Hankkeen kokonaisvolyymi oli 27 ME ja se toteutettiin kansallisena verkostohankkeena vahvassa yhteistyössä OKM:n ja TEM:n kanssa. Hanke on toiminut lukuisten uusien tieto-, neuvonta- ja ohjaushankkeiden syntypaikkana. Muun muassa kansallisesti vakiintuneet ja kansainvälistä huomiota saaneet nuorten Ohjaamot ovat syntyneet OpinOvien perillisinä.

Jyväskylän yliopiston kollegat ihmettelivät meidän työtahtiamme ja -määrää, mutta sillä tavoin luotiin pohja uusille henkilöstökrytoinnille ja edelleen toiminnan kasvattamiselle. Opinto-ohjaajakoulutuksen ympärillä onkin ollut paljon henkilöitä eri vuosina, jotka ovat tehneet arvokkaan panoksensa kehitystyössä. Lämpimät kiitokset heille näin nimiluettelon muodossa: Riitta Virtanen, Jyri Ylönen, Eeva-Liisa Lerber, Anne Leppänen, Marjaana Louhi-Jauhiainen, Mervi Pasanen, Virva-Liisa Pekkarinen, Ritva Manelius, Anneli Muuronen, Seija Koskela, Jaana Ahlqvist, Paula Tyrväinen, Auli Ryhänen, Erno Hyvönen...valitettavasti moni arvokas nimi puuttuu listastani. Nimilista puhuu kuitenkin puolestaan siitä, missä määrin kasvua tapahtui.

TUTKIMUKSEN VAHVISTUMINEN

Kasvun vuosiin sisältyi liittyminen Jyväskylän ammattikorkeakouluun 1.8.1997. Se toi mukanaan monia muutoksia. Yksittäinen asia, jolla oli suuri merkitys, oli opetushenkilöstön jatko-opinnot. Ammattikorkeakoulun yliopettajan kelpoisuudessa on vaatimus lisensiaatin tutkinnosta, ja se herätti varsin laajan jatkokoulutautumisen innon opettajakorkeakoulussa.

Tieteellinen jatkokoulutus lisäsi työotteemme tutkimusperustaisuutta, lähensi yhteistyötä yliopiston kanssa ja toi työhömmä lisää kansainvälisyyttä. Erityisesti yhteistyö professori James P. Sampsonin (Jim Sampson) kanssa on ollut opinto-ohjaajakoulutukselle erityisen hedelmällistä. Yhteistyö tuotti ohjauskoulutukseen lisää teoreettista viitekehystä²⁵⁶ ohjauspalvelujen järjestämistä koskevan mallinnuksen sekä ohjauksen tarvelähtöisyyden ja sen arvioimisen.²⁵⁷ Nämä teemat olivat minun lisensiaatti- ja tohtoritutkintoni kohteina ja ne toivat uravalinnan ohjauksen opinto-ohjaajakoulutuksen keskiöön. Muut ohjaukset tavoitealueet ovat oppimisen ja opiskelun ohjaus sekä persoonallisuuden kasvun ja kehityksen tukeminen. Nämä kolme ohjauksen tavoitealuetta eivät kuitenkaan ole erillisiä, vaan ne leikkaavat toisiaan. Uravalintaa ohjattaessa käsitellään luonnollisesti myös oppimisen ja persoonallisuuden kehittymisen kysymyksiä.

Uraohjausajattelun keskeisyys sopi hyvin Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategiaan ja työeläälähtöisen korkeakoulutuksen toteuttamiseen. Tästä seurasi varsin mittava sisäinen henkilöstökoulutus, ammattikorkeakoulun uraohjaajakoulutus. Kansainvälistyminen toi mukanaan ohjaajakoulutukseen liittyvän kansainvälisen hanketyön esimerkiksi Makedoniaan, Kosovoon ja Saudi-Arabiaan. Lisäksi se liitti opettajakorkeakoulun osaksi NICE-verkosta.²⁵⁸ Oli erittäin antoisaa osallistua sen työryhmään, joka laati ohjausalan kompetenssisstandardit. Ne ovat edelleen käytössä ja niihin viitataan kansainvälisissä artikkeleissa varsin paljon. Luonnollisesti kompetenssisstandardeilla on ollut yhteys myös opettajakorkeakoulun opinto-ohjaajakoulutuksen opetussuunnitelmaan.

ARVIOINTIA

Jotta saamme ulkopuolista arvioita toiminnastamme, niin haastattelin Jim Sampsonia. Hän totesi, että yhdysvaltalaisessa ja suomalaisessa ohjauskoulutuksessa on paljon yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Yhtäläisyys on, että

²⁵⁶ Cognitive Information Processing, CIP.

²⁵⁷ Career Thoughts Inventory, Ohjaustarvearvio.

²⁵⁸ Network for Innovation in Career Guidance and Counselling in Europe.

perusteeltaan opinto-ohjaajien työ opiskelijoiden ja heidän muodostamien pienryhmien kanssa on molemmissa maissa hyvin samanlaista. Siis se opinto-ohjaajan tekemä työ, missä he tukevat opiskelijoitaan heidän urasuunnitteluprosessissaan ja valinnoissaan. Niissä kysymykset ovat niin paljon samanlaiset, että tutkimusyhteistyö on ollut helppoa.

Erilaisuus liittyy maan kokoon ja poliittiseen kulttuuriin. Suomi on pieni yhtenäiskulttuurin sävyttämä maa. Jim on kokenut, että Suomessa on paljon helpompi verkottua sidosryhmiin. Tällöin ministeriöiden keskitettyjen koulutus- ja työvoimapolitiittisten muutosten aikaansaaminen on paljon nopeampaa. Myös oppilaitosten työ- ja toimintakäytänteiden uudistaminen tapahtuu täällä paljon sujuvammin. Siksi Jim perustelee, että tästä syystä suomalaisten opinto-ohjaajien työnkuva on voinut kehittyä enemmän kohti ns. oppilaitoksen muutosagenttina toimimista kuin se on ollut Yhdysvalloissa mahdollista.

Jim kertoi halunneensa työskennellä Suomessa juuri siksi, koska täällä hän pystyi näkemään työnsä vaikuttavuuden. Yhdysvalloissa vaikuttavuuden aikaansaaminen on hajautuneen hallintorakenteen ja yhteiskunnan monikulttuurisuuden takia paljon monimutkaisempaa. Jimiin on tehty henkilökohtaisen vaikutuksen suomalainen mentaliteetti: suoruus, sitoutuneisuus yhteistyöhön ja kyky tasapainottaa työn ja levon suhdetta sekä elää toimivassa luontosuhteessa. Hän kertoi, että hänestä tuli parempi professori, kun hän sisäisti nämä opit elämässään. Toki hän mainitsi kevennyksenä, että hyvä suomalainen ruoka JAMK:n Rajakadun ruokalassa ja hänen vaimonsa suomalaissukujuuret ovat myös olleet yhteydessä siihen, että hän on viihtynyt täällä hyvin.

Jim on vierailut liki kolmenkymmenen vuoden ajan vähintään kerran vuodessa Suomessa. Usein hänen matkoihinsa on liittynyt opetusta opinto-ohjaajakoulutuksessa. Jim muisteli, että kerran hän ajatteli puheenvuoronsa päätteeksi tehdä vaikutuksen suomalaisiin kuulijoihinsa loppudiallaan, jossa luki ”Kittos”. Se sai aikaan naurun remakan luentosalissa, mutta hän ei kokenut, että Suomessa se olisi vähentänyt hänen asiantuntijan arvoaan. Pikemmin se vain lähensi hänen vuorovaikutustaan kuulijoihin.

LOPPUSANAT

Ammatillinen opettajakorkeakoulu on toteuttanut opinto-ohjaajakoulutusta neljäkymmentä vuotta. Sen aikana on nähty koulutuksen tehtävän kehittyminen koulu-uudistuksen toteuttajasta kohti kansainvälistä verkostotoimijaa. Vuosiin on liittynyt lukuisten yksittäisten opiskelijoiden kouluttaminen, yliopistoyhteistyö ja opiskelijavolyymien kasvu. Sitä on siivittänyt tiivis yhteistyö kentän toimijoiden kanssa täydennyskoulutuksessa ja viranomaisten kanssa

eri työryhmissä. Verkostomainen toimintatapa on kehittynyt kansallisissa ja kansainvälisissä hankkeissa, ja henkilöstön asiantuntemusta on lisätty jatko-opinnoilla sekä niiden jälkeisellä tutkimustyöllä. Opinto-ohjauksen näköpiiri on valoisa. Ohjauksen kysyntä on edelleen kasvussa ja sillä tuntuu olevan ehtymättömät kehittymismahdollisuudet digitaalisissa ympäristöissä.